

KAMIL K. BOMBER

MOTYWACJE WOLONTARIUSZY ŚWIATOWYCH DNI MŁODZIEŻY 2016 – WYNIKI BADAŃ

Motives volunteers World Youth Day 2016 – results

Człowiek nie umie żyć bez miłości i bardzo często odczuwa potrzebę dzielenia się miłością z otaczającym go światem i innymi ludźmi. To właśnie troska o dobro drugiego człowieka, inspirowana szlachetnością i wrażliwością serca, powinna być podstawą każdej działalności filantropijnej i wolontariackiej. Wolontariat, jako idea szczególna, pozwala na ratowanie ginącej nadziei na lepsze jutro i życie. Bez nadziei trudno przecież normalnie egzystować, a każdy nowy dzień jawi się jako smutna konieczność.

Tak naprawdę tylko w dawaniu człowiek odnajduje siebie i jest w stanie dojrzewać do pełnej odpowiedzialności, a spojrzenie przez pryzmat miłosierdzia otwiera go na inne niewidoczne sfery. Jak podkreślał św. Jan Paweł II: „Świat potrzebuje dzisiaj nowej wyobraźni miłosierdzia, bez której głoszenie Ewangelii – będące przecież pierwszym nakazem miłosierdzia – może pozostać niezrozumiane i utonąć w powodzi słów (...). Miłosierdzie czynów nadaje nieodpartą moc miłosierdziu słów”. Podążając niejako za pytaniem św. Jana Pawła II, pragniemy szukać odpowiedzi na podstawowe pytanie: „Cóż takiego skłania wolontariusza do poświęcenia swego życia dla innych? Przede wszystkim naturalny odruch serca, który przynagla każdego człowieka do pomocy drugiemu – swemu bliźniemu”¹, czy też jeszcze inne ukryte aspekty wolontariatu. W sposób szczególnie pragniemy przyjrzeć się motywacji wolontariuszy, którzy poświęcali

¹ Jan Paweł II, *Miłość najwspanialszą formą ewangelizacji*. Przesłanie na zakończenie Międzynarodowego Roku Wolontariatu (5 grudnia 2001).

nie tylko swój czas, ale również swoje zdolności, umiejętności czy dobra materialne do dyspozycji młodego Kościoła. Zagadnienie te jest nie tyle interesujące, ile niesie ze sobą ważny aspekt praktyczny. Poznając główne motywy wolontariatu, jesteśmy w stanie poznać jego istotę, zrozumieć siłę napędową działania danych jednostek. Ważne jest to również z punktu widzenia samych wolontariuszy. Jeśli będą znali motywy swojego działania, dużo prościej będzie im wybrać takie świadczenia, które pozwolą im osiągnąć określoną satysfakcję. Ważne jest przecież, aby wolontariusz miał poczucie, że jego praca jest potrzebna i ma sens. To przekłada się na jego zaangażowanie. W wolontariacie przecież nie chodzi o satysfakcję o podłożu finansowym, ale o taką, która wynika z chęci pomocy. Często taka motywacja jest nieporównywalnie wyższa, niż materialna.

Wolontariat w ramach Świątowych Dni Młodzieży 2016

Zgodnie z regulaminem Wolontariatu Świątowych Dni Młodzieży Kraków 2016 – wolontariuszem ŚDM mogła zostać osoba, która: zgłosiła się sama, dobrowolnie, aby ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonywać świadczenia na rzecz Archidiecezji Krakowskiej, została zarejestrowana w systemie rejestracyjnym, spełniała wszystkie przesłanki dla wolontariuszy ŚDM określone w regulaminie, a jej proces rejestracji został pozytywnie zaakceptowany.² Na oficjalnej stronie Świątowych Dni Młodzieży osoba wolontariusza została w sposób dość nietypowy określona. Znacząco odbiega ona od tych zawartych w przepisach prawa. Czytamy: „Wolontariusz ŚDM – to człowiek poruszony Bożą łaską, który sam dobrowolnie zgłosił się, aby nieodpłatnie służyć swoimi talentami na rzecz organizacji ŚDM w Krakowie. To człowiek, który hojnie oddaje swój czas i siły, aby dobrze zorganizować ŚDM na każdym etapie jego przygotowań”.³ Wolontariuszem mogła być osoba, która posiadała określone cechy.

² Por. pkt. 1 Regulaminu Świątowych Dni Młodzieży Kraków 2016, www.krakow2016.com/regulamin-wolontariatu.

³ www.krakow2016.com/faq-wolontariat.

Głównymi celami wolontariatu podczas ŚDM były w szczególności:

- propagowanie idei i celów ŚDM;
- promocja idei wolontariatu, w tym pomoc przy organizacji struktur wolontariatu;
- pomoc w organizacji ŚDM oraz jego przebiegu, w szczególności przez porządkową i informacyjną pracę na rzecz pielgrzymów;
- wspieranie każdej akcji organizowanej przez organizatora ŚDM, która służy lepszemu przygotowaniu Uczestników do Wydarzenia;
- szerzenie wartości chrześcijańskich, poznawania, podtrzymywania oraz upowszechniania tradycji narodowych;
- pielęgnowanie polskości w środowiskach, w których Wolontariusz przebywa, pracuje i wykonuje określone świadczenia w ramach wolontariatu;
- właściwa formacja oraz szkolenie Wolontariuszy;
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez pomoc im w uczestniczeniu w Wydarzeniu oraz integracji w społeczeństwie;
- działalność na rzecz integracji oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- działalność w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.⁴

W przypadku ŚDM w regulaminie określono dość jasno, że wolontariuszem może zostać tylko i wyłącznie osoba pełnoletnia, która osiągnęła pełnoletniość na dzień 30 czerwca 2016 r. Oczywiście to nie wykluczało udziału osób niepełnoletnich. Osoby niepełnoletnie były zaproszone do pomocy w Komitetach Parafialnych oraz organizacjach harcerskich, wspólnotowych lub posługi w diecezjach w czasie Dni w Diecezjach. Nie otrzymywały one jednak statusu wolontariusza ŚDM. Organizator ŚDM przyjmował na siebie określone obowiązki względem wolontariuszy. Przede wszystkim musiał on: informować

⁴ Por. pkt. 4 Regulaminu Światowych Dni Młodzieży Kraków 2016, www.krakow2016.com/regulamin-wolontariatu [dostęp: 11.10.2016 r.].

Wolontariusza o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywanymi świadczeniami oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami; zapewnić Wolontariuszowi, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, bezpieczne i higieniczne warunki wykonywania przez niego świadczeń, w tym – w zależności od rodzaju świadczeń i zagrożeń związanych z ich wykonywaniem – odpowiednie środki ochrony indywidualnej; pokrywać, na dotyczących pracowników zasadach określonych w odrębnych przepisach, koszty podróży służbowych i diet Wolontariuszy. Dodatkowo wolontariusz miał prawo do: bezpłatnych szkoleń, niezbędnych do realizacji ich zadań, informacji o ocenie wykonanej przez niego czynności w ramach wolontariatu. Posiadanie statusu wolontariusza wiązało się z określonymi obowiązkami. Wolontariusz musiał: wypełniać świadczenia w ramach wolontariatu w sposób sumienny, wypełniać świadczeń w ramach wolontariatu w sposób zgodny z charakterem Wydarzenia oraz z poszanowaniem dobrego imienia organizatora ŚDM, wykonywać powierzone przez Koordynatora zadania oraz raportować o efektach i przebiegu danych czynności, zgłaszać Koordynatorowi jakiegokolwiek przeszkody w realizacji powierzonych czynności w ramach wolontariatu, które w sposób realny uniemożliwiają ich wykonanie w sposób należyty, ściśle współpracować z Koordynatorem przy wykonywaniu powierzonych czynności, w tym w szczególności zgłaszanie wszelkich wątpliwości odnośnie do powierzonych czynności w ramach wolontariatu, dbać o sprzęt powierzony przez Korzystającego, oraz dbać o zachowanie porządku w miejscu wykonywania czynności w ramach wolontariatu. Wolontariusze byli powoływani w różnych okresach do różnego rodzaju zadań. Głównymi obowiązkami wolontariuszy były: opieka nad pielgrzymami, ich przyjmowanie (na dworcach, przystankach i lotniskach), udzielanie im informacji, praca w centrum prasowym, tłumaczenia (ustne i pisemne), media społecznościowe, organizacja i logistyka podczas wydarzeń, przygotowywanie miejsc katechez i innych spotkań, współpraca z władzami i koordynacja grup, opieka nad grupami w parafiach (wyżywienie i zakwaterowanie) i w innych punktach na terenie Archidiecezji Krakowskiej, które będą służyć jako

miejsca zakwaterowania pielgrzymów. Każdy wolontariusz w czasie rejestracji podawał informacje nt. preferowanych obszarów pracy w czasie ŚDM, swoich umiejętności, doświadczenia zawodowego. Między innymi w oparciu o te dane były ustalane prace dla wolontariuszy. Owszem, czasami mogło się tak zdarzyć, że wolontariusz został poproszony o wykonywanie innego świadczenia niż wcześniej zadeklarował. Przez cały czas pobytu w Krakowie, tj. w okresie szkoleń i pracy, wolontariusze mieli możliwość uczestnictwa we Mszy Świętej, adoracjach, spotkaniach modlitewnych. Była także możliwość skorzystania z posługi duszpasterskiej księży, spowiedników posługujących w różnych językach. W okresie przygotowań wolontariusze z Polski oraz z innych krajów byli objęci opieką duszpasterską.

Cel badań

Celem pracy jest poznanie i dokładne przeanalizowanie poszczególnych motywacji, jakie towarzyszyły podjęciu decyzji o wolontariacie wolontariuszom podczas Światowych Dni Młodzieży 2016. Czy miały one charakter jedynie altruistyczny, płynący z wiary? W myśl przekonania, że chrześcijanin powinien czerpać swoją inspirację do służby w ramach wolontariatu przede wszystkim z samej postawy Jezusa Chrystusa „nie przyszedł, aby Mu służono, lecz żeby służyć i dać swoje życie na okup za wielu”.⁵ Jak podkreślił bp Jan Chrapek „Jezus pokazał nam, że Królestwo Boże jest wszędzie tam, gdzie głodni zostają nasyceni, chorzy pocieszeni, a uciemżeni wyzwoleni, gdzie człowiek doświadcza uleczenia i przemiany. Z jednej strony Królestwo jest bezinteresownym darem Boga, choć jego realizacja nie dokonuje się bez ścisłego związku z wolnością i odpowiedzialnością człowieka. Z drugiej strony, wspólnota chrześcijan odnajduje ostateczny sens swoich wysiłków we włączeniu ich właśnie w obwieszczoną nam przez Jezusa rzeczywistość Królestwa braterstwa, jedności, pokoju i szczęśliwości. Dobrowolna i bezinteresowna służba innym jest w gruncie

⁵ Mk 10, 45.

rzeczy aktywnym przeżywaniem modlitwy „Ojcze nasz, (...) przyjdź Królestwo Twoje”.⁶

Altruizm i chęć realizacji Bożych zamierzeń mogą stanowić motywację do podjęcia pracy w ramach wolontariatu. Czy wśród motywacji można odnaleźć również dążenia własne, zmierzające do osiągnięcia własnych aspiracji? Badanie ma celu pogłębienie wiedzy o korzyściach płynących z uczestnictwa w wolontariacie, ich bezpośredniego związku z motywacją, jak również dostarczenie wiedzy o ważnych dla wolontariusza wartościach, związanych z jego działalnością wolontariacką. Dzięki temu spojrzymy na wolontariat zupełnie z innej perspektywy, poznając jego głębszą istotę.

Charakterystyka badanej grupy

W badaniu zapytano respondentów o motywy ich wolontariatu podczas Światowych Dni Młodzieży. Badaniem zostało objętych pięćdziesięciu wybranych losowo wolontariuszy, posługujących podczas spotkania młodych z papieżem w Krakowie 2016 r. Badani znajdowali się w różnym wieku i różnej sytuacji zawodowej. Byli wśród nich zarówno kobiety, jak i mężczyźni. Do badania zaproszono wolontariuszy zarówno krótkoterminowych – wykonujących swoje świadczenia nie dłużej niż w okresie od dnia 18 lipca 2016 r. do 1 sierpnia 2016 r., jak i wolontariuszy długoterminowych. Wolontariusze długoterminowi wykonywali swoje świadczenia wolontariatu przez okres dłuższy niż jeden miesiąc. Warunkiem koniecznym otrzymania statusu wolontariusza długoterminowego było podpisanie Porozumienia w terminie do 7 dni od dnia zgłoszenia się w siedzibie Korzystającego. Aby grupa była jak najbardziej reprezentatywna i wyniki jak najbardziej wiarygodnie odzwierciedlały stan faktyczny, w badaniu wzięli udział wolontariusze z różnych szczebli organizacyjnych. Kwestionariusz wypełniali przedstawiciele wolontariuszy: parafialnych, diecezjalnych.

⁶ J. Chrapek, *Dzielmy się miłością. List na temat wolontariatu*, w: *Nauczanie społeczne Biskupa Radomskiego*, Radom 2001, s. 79.

Metoda badania

Respondenci zostali poproszeni o wypełnienie specjalnie dla nich przygotowanej ankiety pt. „Wolontariat Światowych Dni Młodzieży 2016”. Ankieta składała się z 16 pytań zamkniętych, wśród których znajdowały się pytania wielokrotnego wyboru. Osoba badana dokonywała jedynie wyboru spośród sugerowanych odpowiedzi. Tylko w jednym pytaniu (nr 5) ankiety respondent mógł uzupełnić odpowiedź o własną wypowiedź.

Pierwsze pytania dotyczyły głównie danych metrykalnych, tj. wieku płci czy sytuacji zawodowej. Kolejne pytania zmierzały do lepszego poznania motywacji pracy wolontariusza.

Badanie w szczególności obejmowało: analizę stanu cywilnego, sytuacji zawodowej danej grupy badanych w aspekcie zaangażowania w wolontariat podczas ŚDM, identyfikację czynników, które sprzyjały podjęciu decyzji o wolontariacie w odniesieniu do wpływu czynników zewnętrznych tj. opinii innych osób czy oddziaływania mediów, określenie głównych typów motywacji podjęcia wolontariatu, cech niezbędnych do prawidłowego wypełniania obowiązków jako wolontariusz. Dla zapewnienia wiarygodności badania ankieta miała charakter anonimowy. Respondent został pouczony o tym fakcie już na wstępie ankiety.

Wyniki i analiza⁷

Po wypełnieniu ankiet przez respondentów wszystkie kwestionariusze zostały podsumowane i poddane gruntownej analizie. Pierwsze pytanie ankiety miało charakter głównie metrykalny i dotyczyło określenia płci respondentów. Jak wynika z naszych badań 76% wolontariuszy ŚDM to kobiety. Mężczyźni w próbie reprezentatywnej znajdowali się w zdecydowanej opozycji. Nikogo nie może dziwić ten fakt, gdyż w Polsce obserwuje się dużą feminizację wolontariatu. Kobiety, ze względu na swoją szczególną wrażliwość, częściej decydują się na działania mające na celu, w sposób bardziej lub mniej

⁷ Z racji na ograniczenia wydawnicze, niniejszy artykuł został zawężony do najważniejszych informacji, zostały usunięte wykresy oraz tabele wraz z całą ankietą.

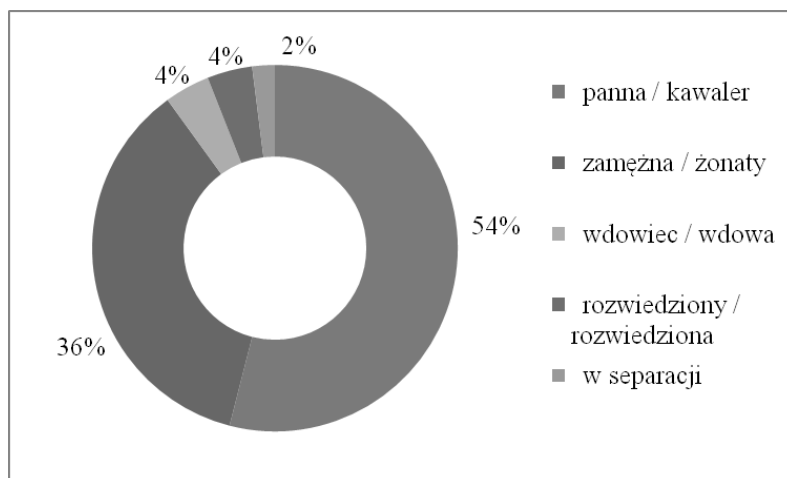
bezpośredni, pomoc innym jednostkom. Duży wpływ na to zjawisko ma też przynależność do określonych ruchów katolickich, które są również bardzo sfeminizowane. Nie jest to oczywiście regułą. Niektóre bowiem formy wolontariatu są zarezerwowane tylko i wyłącznie dla mężczyzn, a kobiety, ze względu na swoje predyspozycje, nie są w stanie ich podjąć. Wolontariat w ramach Światowych Dni Młodzieży Kraków 2016 nie był w żaden sposób uzależniony od płci, zatem zarówno mężczyźni, jak i kobiety mieli równy dostęp do działań.

W kolejnym punkcie kwestionariuszu zapytano o wiek. Respondent mógł wybrać jedną z czterech możliwości. Wiek: 18–20, 21–25, 26–30, powyżej 30 lat. Przeważająca część wolontariuszy to ludzie w wieku 21–25 lat (18 osób). Dużą grupę stanowią również osoby, które ukończyły 30 rok życia (14 osób). W zdecydowanej mniejszości znajdują się wolontariusze w wieku 18–20 lat (8 osób) oraz 26–30 lat (10 osób). Jak wcześniej było podkreślone, wolontariuszem, co do zasady, może zostać również osoba niepełnoletnia, która nie ukończyła 18 roku życia. W przypadku jednak Światowych Dni Młodzieży status wolontariusza był zarezerwowany dla osób, które są pełnoletnie. Te dane, w połączeniu z informacjami uzyskanymi z pytania trzeciego ankiety, pozwoliły na określenie sytuacji wolontariuszy.

W kolejnej części badania respondent został poproszony o określenie swojego stanu cywilnego na dzień posługi podczas Światowych Dni Młodzieży. Do wyboru miał jedną z pięciu możliwości. Stan cywilny: panna/kawaler, zamężna/zonaty, wdowiec/wdowa, rozwiedziony/rozwiedziona, w separacji.

Jak wynika z przeprowadzonego badania (wykres 1) ponad połowa wolontariuszy jest stanu wolnego (54%) – panna, kawaler. Wynika to m.in. z faktu, że wolontariat wymaga, aby dana osoba dysponowała określoną ilością czasu wolnego. Ludzie niezamężni z reguły mają go więcej, więc chętniej angażują się w działania charytatywne.

Wykres 1. Stan cywilny wolontariuszy ŚDM w ujęciu procentowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych odpowiedzi z badań ankietowych przeprowadzonych w oparciu o ankietę przygotowaną przez autora w ramach realizacji projektu.

Osoby, które pełnią już określony funkcje społeczne jako mąż/żona, matka/ojciec mają dużo więcej obowiązków w sferze prywatnej. Muszą troszczyć się nie tylko o dom, ale często sprawować opiekę nad swoimi dziećmi. Przeznaczenie większej ilości czasu bez pomocy osób trzecich jest więc dla nich dość trudne, zwłaszcza gdy mają małe dzieci. Ilość posiadanych obowiązków ma więc bezpośredni wpływ na angażowanie się w wszelkie akcje charytatywne, nie tylko w wolontariat. W przypadku Światowych Dni Młodzieży w grupie badanych 36% respondentów było zamężnych/żonaty. W wolontariat ŚDM czynnie angażowały się również osoby, które straciły swojego współmałżonka – 4%, jak również wolontariusze będący po rozwodzie. Jedna osoba z badanych, co stanowiło 2% całej grupy, była w separacji. Cieszy więc fakt, że w wolontariat ŚDM były zaangażowane osoby z różnych stanów, w różnej sytuacji rodzinnej.

Można więc stwierdzić, że wolontariat nie jest ściśle przypisany tylko ludziom stanu wolnego.

W celu jeszcze lepszego zrozumienia motywacji podjętego wolontariatu, zapytano respondentów o ich sytuację zawodową podczas Światowych Dni Młodzieży. Badani mieli do wyboru jedną z czterech możliwości: pracowałem (na własny rachunek, na etacie itd.), uczyłem się/studiowałem, przebywałem na urlopie macierzyńskim, wychowawczym, byłem bezrobotny, byłem bierny zawodowo z innego powodu.

Jak wynika z badania, 19 na 50 respondentów pracowało (na własny rachunek, na etacie itd.) – 38%. Praca na etacie, wiąże się z pewnymi obowiązkami wobec pracodawcy. Pracownik, aby uzyskać dni wolne od pracy, musi skorzystać z urlopu, wcześniej powiadamiając pracodawcę na piśmie o tym fakcie. Udział w wydarzeniach ŚDM dla tego rodzaju wolontariuszy wiązał się więc z pewnymi wyrzeczeniami. Liczną grupę, bo aż 25 osób na 50 badanych (50%), stanowili studenci. Jak się można domyślać dużą zasługę mają w tym stowarzyszenia i ruchy akademickie, które skutecznie motywowały do angażowania się podczas ŚDM. Wolontariat pełnili również: osoby bezrobotne – 5 osób, co stanowiło 6% całości badanych; osoby przebywające na urlopie macierzyńskim, wychowawczym – 2 osoby, co stanowiło 4% całości badanych; osoby bierne zawodowo z innego powodu niż bezrobocie czy korzystanie z urlopu macierzyńskiego, wychowawczego – 1 osoba, co stanowiło 2 % całości badanych.

Respondenci zostali poproszeni również o udzielenie odpowiedzi na pytanie: gdzie dowiedzieli się o naborze na wolontariuszy na Światowe Dni Młodzieży 2016. Dostępnych było 7 różnych źródeł: w parafii, w duszpasterstwie, od znajomych, z telewizji, z radia, z Internetu, z innego źródła (napisz jakiego?). W pytaniu jedna odpowiedź miała charakter otwarty, gdzie można było uzupełnić brakującą możliwość.

Najwięcej respondentów, bo aż 32%, odpowiedziało, że o naborze wolontariuszy na Światowe Dni Młodzieży dowiedziało się z Internetu. Ogromną rolę w tym zakresie miały zarówno strony internetowe np. oficjalna strona Światowych Dni Młodzieży, jak i różnego rodzaju fora internetowe, czy po prostu social media (Facebook, Instagram,

Google+ itp.). Drugim źródłem informacji była wspólnota parafialna – 22%. Nic w tym dziwnego, gdyż Światowe Dni Młodzieży miały wydźwięk religijny, a znaczna grupa osób dowiedziała się o naborze właśnie przy parafiach, gdzie już na kilka miesięcy wcześniej były prowadzone duchowe przygotowania do spotkania młodzieży z papieżem Franciszkiem.

Informacje o naborze na wolontariuszy były także przekazywane w duszpasterstwach akademickich i dlatego, aż 14% badanych wskazuje na to źródło informacji. Swój udział w promowaniu idei wolontariatu oprócz sieci internetowej miały również inne media tj. radio i telewizja. 16% badanych uzyskało informację o naborze z telewizji, a 4% z radia. Nieocenionym źródłem informacji są również bezpośrednio kontakty międzyludzkie. 10% badanych wolontariuszy zadeklarowało, że informację o naborze otrzymali od innych, znajomych im osób. Można więc śmiało stwierdzić, że dużą rolę w prowadzeniu kampanii informacyjnych miały współczesne media: Internet, telewizja oraz radio. Ponad połowa wolontariuszy (52%) dowiedziała się z nich o prowadzonym naborze.

Bardzo ważnym zagadnieniem w całym badaniu było również pytanie o samodzielność podjęcia decyzji o wolontariacie. Zdecydowana większość, bo aż 96% respondentów, stwierdziła, że decyzja o wolontariacie była ich samodzielną decyzją i nie nastąpiła w tej kwestii ingerencja żadnej innej osoby. Tylko 4% respondentów przyznało, że decyzję o wolontariacie podjęło za namową innych.

Analizując typy motywacji, jaka towarzyszyła osobom podejmującym wolontariat podczas Światowych Dni Młodzieży, zapytaliśmy o swoiste rozumienie wolontariatu. Wolontariat w swojej istocie jest działaniem, które nie wiąże się z zapłatą żadnego wynagrodzenia. 98% badanych zgodnie stwierdziło, że byli w 100% pewni, że za swoją pracę wolontariacką nie otrzymają pieniędzy. To pozwala wykluczyć przypuszczenie, że motywem działania wolontariusza była chęć osiągnięcia jakiegokolwiek korzyści finansowych i utwierdza w przekonaniu, że osoba podejmująca wolontariat jest całkowicie świadoma jego istoty. Aby jeszcze pełniej spojrzeć na motywy działania wolontariuszy,

zadaliśmy pytanie dotyczące wcześniejszego doświadczenia w ramach wolontariatu.

74% badanych przyznało się do tego, że już wcześniej angażowali się w różne działania jako wolontariusze. Tylko 26 respondentów z wolontariatem w praktyce zetknęło się po raz pierwszy podczas Świątowych Dni Młodzieży. Cieszy więc fakt, że osoby, które już raz działały społecznie, chcą w dalszym ciągu angażować się jako wolontariusze. Osoba, która po raz kolejny podejmuje się wolontariatu jest na pewno w pełni świadoma jego istoty. Z punktu widzenia organizacji lepiej jest, gdy wolontariusz posiada już pewne doświadczenie w tej kwestii.

W dalszej części badania zapytano o motywację wolontariatu. Nie ulega wątpliwości, że motywacja miała charakter pozytywny, gdyż tego wymaga sam wolontariat. Wolontariat jest działaniem dobrowolnym, wynikającym z wolnej woli wolontariusza, a nie z jakiegoś przymusu czy też konieczności realizacji zapisów określonej normy prawnej. Skupiliśmy się na konkretnie wyszczególnionych typach motywacyjnych. Pytanie 8 ankiety było wielokrotnego wyboru i badany musiał zaznaczyć wszystkie pasujące odpowiedzi. Pytaliśmy respondenta: co było głównym powodem, że zdecydował się na wolontariat podczas Świątowych Dni Młodzieży? Miał wybrać trzy odpowiedzi. Popularność poszczególnych odpowiedzi przedstawia tabela 1 w ujęciu liczbowym oraz wykres 2 w ujęciu procentowym.

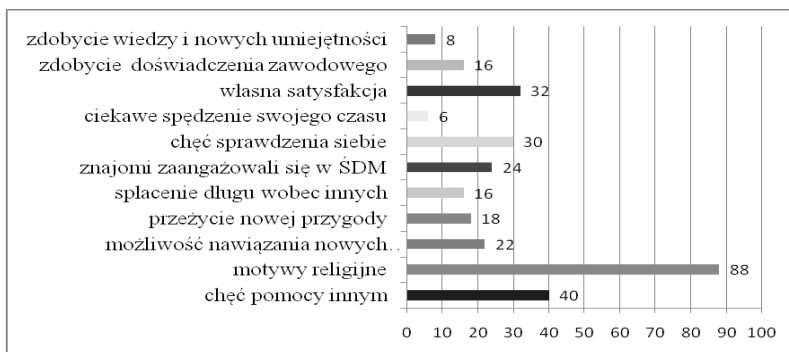
Tabela 1. Rodzaj motywacji wolontariuszy Świątowych Dni Młodzieży w ujęciu liczbowym

Motywy działania	Liczba odpowiedzi
motywy religijne	44
chęć pomocy innym	20
własna satysfakcja	16
chęć sprawdzenia siebie	15
znajomi zaangażowali się w ŚDM	12

możliwość nawiązania nowych znajomości	11
przeżycie nowej przygody	9
spłacenie długu wobec innych	8
zdobycie doświadczenia zawodowego	8
zdobycie wiedzy i nowych umiejętności	4
ciekawe spędzenie swojego czasu	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych odpowiedzi z badań ankietowych przeprowadzonych w oparciu o ankietę przygotowaną przez autora w ramach realizacji projektu.

Wykres 2. Rodzaj motywacji wolontariuszy Światowych Dni Młodzieży w ujęciu procentowym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych odpowiedzi z badań ankietowych przeprowadzonych w oparciu o ankietę przygotowaną przez autora w ramach realizacji projektu.

88% respondentów zgodnie stwierdziło, że głównym motywem ich działania były motywy religijne. Badani deklarowali się jako osoby wierzące oraz praktykujące. Chęć niesienia pomocy zadeklarowało 40% badanych. Dla 32% motywem działania była również własna satysfakcja. Duża część respondentów (30%) przyznała, że zdecydowali się na wolontariat, gdyż chcieli sprawdzić siebie w takiej sytuacji. 24% badanych przyznało się, że motywacją było dla nich postawa innych osób – znajomych, którzy zaangażowali się również w ŚDM. Tylko 18% wolontariuszy zwróciło uwagę na fakt, że wolontariat dał im możliwość przeżycia nowej przygody. 16% badanych deklaruje też, że jednym z motywów ich działania była chęć ubogacenia swojego CV przez zdobycie doświadczenia zawodowego, czy też wiedzy i nowych umiejętności – 8%. Część respondentów postrzegała ŚDM jako alternatywę dla innych form spędzania wolnego czasu.

Poproszono również badanych o określenie przyczyn braku zaangażowania niektórych osób w działalność wolontariacką podczas ŚDM. Zaznaczyć trzeba było aż dwie odpowiedzi wśród następujących: brak wolnego czasu, brak odpowiedniej motywacji, brak odpowiedniej wiedzy, brak odpowiednich umiejętności, brak wiary we własne siły.

36% respondentów wyraziło przypuszczenie, że powodem braku zaangażowania się w wolontariat ŚDM był po prostu brak wystarczającej ilości wolnego czasu. Część badanych (23%) uznało, że wynikać to może również z braku odpowiedniej motywacji. 21% odpowiedzi wskazywało na brak odpowiednich umiejętności. Przy organizacji ŚDM wolontariusz musiał odznaczać się pewnymi predyspozycjami i osobowością, aby móc sprawnie realizować zadania ŚDM. Niektórzy wysunęli przypuszczenie, że brak zaangażowania wynika z braku wiary we własne siły – 13% lub braku odpowiedniej wiedzy – 7%.

Poproszono również respondentów o wybranie trzech najważniejszych cech wolontariusza ŚDM. Odpowiedzi do wyboru to: bezinteresowność, szczerowość, poszanowanie drugiej osoby, umiejętność pracy w grupie, lojalność, zaangażowanie w swoje obowiązki, empatia, otwartość, cierpliwość. Za najważniejszą cechę respondenci uznali poszanowanie drugiej osoby – 34%. Drugą z kolei cechą była

bezinteresowność – 14%, a trzecią zaangażowanie w swoje obowiązki – 10%. Pozostałe cechy otrzymały mniej niż 10% głosów.

Analogicznie do pytania o cechy pożądane wolontariusza, zapytano o cechy, które stanowiłyby przeszkodę w byciu wolontariuszem ŚDM. Respondenci wybierali 3 główne cechy spośród następujących: działanie dla zysku, nerwowość, brak wytrwałości, chciwość, brak empatii, wybuchowość, nietolerancja, egoizm, stereotypowość.

Większość respondentów odpowiedziała, że najbardziej niepożądaną cechą była stereotypowość (21%). Nie jest w tym nic dziwnego – ŚDM było wydarzeniem międzynarodowym. Niewskazane było kierowanie się wobec pielgrzymów funkcjonującymi stereotypami, czy jakimiś uprzedzeniami wynikającymi z rasy, koloru skóry czy narodowości. Duża część badanych wskazała również na egoizm. Jako cechę niepożądaną uznano chciwość (16%). Nastawienie tylko na aspekt typowo ekonomiczny mógłby negatywnie wpłynąć na wizerunek i odbieranie wolontariusza ŚDM. W dalszej kolejności wskazywano na: działanie dla zysku (14%), nietolerancję (12%). Wolontariusz ŚDM nie powinien poddawać się tak łatwo w obliczu trudności. Brak wytrwałości za cechę niepożądaną uznało 8% badanych.

W ankiecie pojawiło się również pytanie o związek wolontariatu z późniejszą karierą zawodową. Zapytano respondentów, czy uważają, że bycie wolontariuszem może być atutem podczas rozmowy rekrutacyjnej z przyszłym pracodawcą. Możliwe odpowiedzi do wyboru to: tak, nie, nie wiem. Zdania w tej kwestii były mocno podzielone. 58% badanych potwierdziło stwierdzenie, że bycie wolontariuszem może być atutem podczas rozmowy rekrutacyjnej i wpłynąć w pozytywny sposób na jej przebieg. Jednak 24% miało zupełnie odmienne zdanie. Duża część badanych (18%) nie umiała jednoznacznie określić, czy fakt wolontariatu będzie tak bardzo istotny podczas rozmowy rekrutacyjnej oraz czy będzie postrzegany jako atut przez przyszłego pracodawcę.

W celu lepszego poznania motywów decyzji danych osób o wolontariacie zadaliśmy również pytanie: czy bycie wolontariuszem wymagało od nich, jakiś dodatkowych wyrzeczeń, czy musieli z czegoś zrezygnować, aby wziąć udział w ŚDM. Możliwe odpowiedzi to: tak,

nie. Ponad połowa badanych (64%) przyznała, że bycie wolontariuszem wiązało się z jakimś wyrzeczeniem, które musieli podjąć, aby uczestniczyć w wydarzeniach Światowych Dni Młodzieży. Tylko 36% respondentów, co odpowiadało 18 osobom na 50 badanych, nie musiało z niczego zrezygnować. W dalszej części badania poproszono o uściślenie: co właściwie wolontariusz musiał poświęcić, aby wziąć udział w ŚDM. Możliwe odpowiedzi to: musiałem wziąć urlop z pracy, zrezygnowałem z innego wyjazdu ze znajomymi, rodziną itp., musiałem oszczędzać na wyjazd do Krakowa, inne (napisz co?), nie dotyczy.

19 osób zadeklarowało, że udział w ŚDM wymagał od nich wzięcia urlopu z pracy. Siedmiu badanych przyznało, że musiało zrezygnować z innego wyjazdu, w którym wzięliby udział, gdyby nie ŚDM. Dla 6 osób wolontariat wiązał się z koniecznością oszczędzania na wyjazd czy sam pakiet wolontariusza. Organizatorzy nie dofinansowali dojazdu wolontariuszy do Krakowa, pozostawało to w gestii wolontariusza. Dodatkowo wolontariusz musiał uiścić opłaty wpisowe tzw. pakiety wolontariusza. Jedenastu respondentów wymieniło jeszcze inne możliwości. Jako wolontariusze musieli pozwolić sobie na rozłąkę z dziećmi, zapewniając im opiekę innych osób (dziadków, ciotek itd.). Z tego pytania, zgodnie z wcześniejszą odpowiedzią, było wyłączonych 18 osób, co stanowiło 36% całej grupy badanych.

Praca wolontariusza charakteryzuje się pewną dobrowolnością i bezpłatnością. Hipotetycznie zapytaliśmy: czy według badanych symboliczne wynagrodzenie mogłoby wpłynąć na ilość wolontariuszy działających podczas ŚDM? Proponowane odpowiedzi: tak, mogłoby być ich znacznie więcej, tak, mogłoby być ich znacznie mniej, nie, ich ilość byłaby taka sama.

Odpowiedzi respondentów na te pytanie były bardzo mocno podzielone. Część z nich (22 osoby) opowiedziała się za przekonaniem, że wprowadzenie symbolicznego wynagrodzenia nie wpłynęłoby na ilość zgłaszających się wolontariuszy. 21 osób było przeciwnego zdania, a 7 osób zauważyło, że ten czynnik mógłby nawet spowodować, że byłoby ich znacznie mniej.

Ostatnie pytanie ankiety w sposób pośredni dotyczyło ogólnych wrażeń z wolontariatu podczas Światowych Dni Młodzieży. Zapytano

o to, czy dana osoba, gdyby miała taką możliwość, wzięłaby ponownie udział w Światowych Dniach Młodzieży. Możliwe odpowiedzi do wyboru to: zdecydowanie tak, raczej tak, nie wiem, raczej nie, zdecydowanie nie. 46% wolontariuszy odpowiedziało, że raczej wzięłoby ponownie udział w ŚDM. 40% badanych było całkowicie pewnych tego faktu. 12% (co odpowiadało 6 osobom) było niezdecydowanych, a jedna osoba udzieliła odpowiedzi, że nie rozważałaby ponownego udziału w takim wydarzeniu.

Wnioski końcowe

Organizacja wydarzeń Światowych Dni Młodzieży 2016 wymagała wielkiego zaangażowania wielu tysięcy osób. Powodzenie tego przedsięwzięcia w dużej mierze zależało od wolontariuszy – bezinteresownych ludzi, którzy poświęcili swoje zdolności, umiejętności i oczywiście czas, aby czynnie włączyć się w wydarzenia ŚDM. Status wolontariusza ŚDM wiązał się ze ściśle określonymi wymogami i obowiązkami, a wolontariusz nie mógł liczyć na dofinansowanie swoich działań. Tak więc tym bardziej ciekawiło pytanie: co w dużej mierze zadecydowało o motywacji podjęcia wolontariatu podczas ŚDM.

Przeprowadzone badanie pomogło nam poznać profil wolontariusza ŚDM oraz jego motywy działania. Kwestionariusz do badania był wypełniany przez ankietowanych samodzielnie, z jednoczesnym zachowaniem pełnej anonimowości, co pozwala sądzić, że ich odpowiedzi były w pełni szczerze i wiarygodne.

W pierwszej kolejności badani deklarowali, że ich motywacja miała charakter typowo religijny. To wiara przynaglała ich do wzięcia udziału w takiej inicjatywie, która miała wydźwięk religijny. Deklarowali się oni jako osoby wierzące i praktykujące, a podczas ŚDM mogli nie tylko służyć człowiekowi, ale również dawać świadectwo swojej wiary, nadziei i miłości. I, co jest niezwykle istotne w roku miłosierdzia, nieść miłosierdzie Chrystusa innym ludziom. Jednak wolontariuszem ŚDM mogła zostać również osoba innego wyznania, pod warunkiem, że akceptowała charakter religijny katolickiego wydarzenia Światowych Dni Młodzieży. 88% respondentów zgodnie stwierdziło, że głównym motywem ich działania były motyw

religijne. Badani deklarowali się jako osoby wierzące oraz praktykujące. Chęć niesienia pomocy zadeklarowało 40% badanych. Dla 32% motywem działania była również własna satysfakcja. Duża część respondentów (30%) przyznała, że zdecydowali się na wolontariat, gdyż chcieli sprawdzić siebie w takiej sytuacji. 24% badanych przyznało się, że motywacją było dla nich postawa innych osób – znajomych, którzy zaangażowali się również w ŚDM. Tylko 18% wolontariuszy zwróciło uwagę na fakt, że wolontariat dał im możliwość przeżycia nowej przygody. 16% badanych deklarowało także, że jednym z motywów ich działania była chęć ubogacenia swojego CV przez zdobycie doświadczenia zawodowego, czy też wiedzy i nowych umiejętności – 8%. Wolontariat dawał taką możliwość. Na wniosek wolontariusza po zakończeniu ŚDM wydawano certyfikat poświadczający udział, jako wolontariusz, w tym wydarzeniu. Część respondentów postrzegało ŚDM jako alternatywę dla innych form spędzania wolnego czasu.

Głównymi obowiązkami wolontariuszy były m.in.: opieka nad pielgrzymami, ich przyjmowanie, udzielanie im informacji, praca w centrum prasowym, tłumaczenia (ustne i pisemne), media społecznościowe, organizacja i logistyka podczas wydarzeń, przygotowywanie miejsc katechez i innych spotkań, współpraca z władzami i koordynacja grup, opieka nad grupami w parafiach (wyżywienie i zakwaterowanie) i w innych punktach na terenie Archidiecezji Krakowskiej, które służyły jako miejsca zakwaterowania pielgrzymów. Tych usług było naprawdę dużo, tak więc wolontariusz mógł doświadczyć niezapomnianych przeżyć nie tylko w sferze duchowej.

Czynników składających się na decyzję o podjęciu wolontariatu było wiele. Nie można motywu działania wolontariusza podporządkować tylko i wyłącznie jednemu aspektowi altruistycznemu czy religijnemu. Wolontariusz, mimo że nie było to jego głównym celem, pragnął zyskać satysfakcję ze swojej posługi oraz pewność, że jego praca i umiejętności podczas ŚDM były czymś naprawdę wartościowym i wielkim.

Streszczenie

Człowiek nie umie żyć bez miłości i bardzo często odczuwa potrzebę dzielenia się miłością z otaczającym go światem i innymi ludźmi. To właśnie troska o dobro drugiego człowieka, inspirowana szlachetnością i wrażliwością serca, powinna być podstawą każdej działalności filantropijnej i wolontariackiej. Wolontariat jako idea szczególna pozwala na ratowanie ginącej nadziei na lepsze jutro i życie. Bez nadziei przecież trudno normalnie egzystować, a każdy nowy dzień jawi się jako smutna konieczność. W sposób szczególny pragniemy przyjrzeć się motywacji wolontariuszy, którzy poświęcali nie tylko swój czas, ale również swoje zdolności, umiejętności czy dobra materialne do dyspozycji młodego Kościoła. Zagadnienie to jest nie tyle interesujące, ile niesie ze sobą ważny aspekt praktyczny. Poznając główne motywy wolontariatu, jesteśmy w stanie poznać jego istotę, zrozumieć siłę napędową działania danych jednostek. Ważne jest to również z punktu widzenia samych wolontariuszy. Jeśli będą znali motywy swojego działania, dużo prościej będzie im wybrać takie świadczenia, które pozwolą im osiągnąć określoną satysfakcję. Ważne jest przecież, aby wolontariusz miał poczucie, że jego praca jest potrzebna i ma jakiś sens. To przekłada się na jego zaangażowanie. W wolontariacie przecież nie chodzi o satysfakcję o podłożu finansowym, ale o taką, która wynika z chęci pomocy. Często taka motywacja jest nieporównywalnie wyższa, niż materialna. W niniejszej pracy zawarte są wyniki badań naukowych dotyczących motywacji wolontariuszy podczas ŚDM 2016.

Summary

Man can not live without love and very often feels the need to share love with the surrounding world and other people. And it is concern for the welfare of others, inspired by the nobility of heart and sensitivity should be the basis of all philanthropic activities and volunteering. Volunteering as a special idea allows you to save the dying hope for a better tomorrow and life. Without hope, after all, hard to exist normally, and every new day stands as a sad necessity. In particular, we would like to look at the motivation of volunteers who sacrificed not only their time but also their abilities, skills or material goods at the disposal of the young church. The issue of these is not so interesting how many carries important practical aspect. Getting to know the main reasons for volunteering, we are able to know its essence, to understand the driving force of activity of individuals. This is

also important from the point of view of the volunteers themselves. If they know the motives of their actions, much easier they will be to select those benefits which will enable them to achieve a certain satisfaction. It is important, after all, the volunteer had the feeling that the work is necessary and makes sense. That translates to his commitment. The volunteer work is not about satisfaction with the financial backing, but one that stems from a desire to help. Often, such motivation is nieporównywanianie higher than the material. In this work are included the results of research on motivation of volunteers during WYD in 2016.

Słowa kluczowe: wolontariat, Światowe Dni Młodzieży, altruizm, motywacja, badanie

Key words: volunteering, World Youth Day, altruism, motivation, study

Bibliografia

- Górecki M., *Wolontariat – idea, organizacja doświadczenia*, „Warmińsko-Mazurski Kwartalnik Naukowy. Nauki Społeczne” 2013, nr 1, s. 81–110.
- Chrapek J., *Dzielmy się miłością. List na temat wolontariatu*, w: *Nauczanie społeczne Biskupa Radomskiego*, Radom 2001.
- Jan Paweł II, *Miłość najwspanialszą formą ewangelizacji*. Przesłanie na zakończenie Międzynarodowego Roku Wolontariatu (5 grudnia 2001).
- Jan Paweł II, *Novo millennio ineunte*, Watykan 2001.
- Ochman M., Jordan P., *Wolontariusze – źródłem siły organizacji*, Warszawa 1997.
- Regulamin Światowych Dni Młodzieży Kraków 2016.
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r., Dz.U. nr 96, poz. 873 ze zm.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, Dz.U., nr 16, poz. 93 ze zm.
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, Dz.U., nr 24, poz. 141 ze zm.
- Ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U., nr 9, poz. 59 ze zm.
- www.krakow2016.com/faq-wolontariat
- www.krakow2016.com/regulamin-wolontariatu
- www.wolontariat.org.pl

Biogram

Kamil K. Bomber – mgr teologii, publicysta, doktorant na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, absolwent Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Wyższej Szkoły Zarządzania Personalem w Warszawie, Collegium Civitas w Warszawie. Prezes Fundacji „By dalej iść”. Doświadczony metodyk szkoleniowy. Koordynator ogólnopolskich projektów rozwojowych. Prelegent i panelista podczas międzynarodowych oraz krajowych konferencji naukowych. Autor licznych artykułów naukowych. Członek Polskiego Stowarzyszenia Pastoralistów.